

Jekamba Pol yanga Efesusik lindanjik or kayeri

¹ An Pol, aposel Kraisi Jisashi anira. Avui Wasilaka an aposelik a nakmba or hishihi orhinjik anin aposelik kamari ri. An jekamba kason Avui Wasilakahi ma jir Efesusik lihi wawu jihi mende nga Kraisi Jisasin tiyanda jirnjik amu kayenduwa.

² Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak or nga Jisasi Kraisi Wasilaka nihi nga waprupshi frihi nga waphimbiji frihi nga fri halashinak jihik si naka.

Kraisin ji hishindiyananda osik Avui Wasilaka jirin armek unda ri

³ Avui Wasilaka avoko indinga Jisasi Kraisi Wasilaka nihi orhi ria. Kraisi nga masamentek ni nanda osik Avui Wasilaka or mbashirik Masikome orhi mbele mbele jiviwavi hevenik fehe orok nirin armek ormu ura. Uhunda osik nir Avui Wasilakan nimu hausimbausinduwa.

⁴ Misambin or u namber, angop nirin kamari ri. Kraisi nirin or jivinashinak avak misokome Avui Wasilakahik jivi mendek ni naha musa las nga ni nakwa ambu nir. Erem ni nakmbaha ormu nirin kamara. ⁵ Nirin or rupshihi maskop angop jikisi orhik ni nakmbaha nor hishiri osik nirin kamari ri. Uri osik or mbashirik Jisasi Kraisi or taha nihi farniyik or haha nirin ormu jivinara.

⁶ Avui Wasilaka jikisi orhi Jisasin wapnuku

orhik owenda ri. Nir Jisas nga masamtenjek ni nahanda osik waprupshi orhi menden nirin hari ria. Unda osik orin nimu hausimbausinduwa.

⁷ Avui Wasilaka nirin wapnuku mendek or owendari osik Kraisin or mbashirik miandok nihi farniyik or haha fi orhi si ngoroho kavakava ol ni undarin angop or yoko ermberi lir. Erem or uri osik or nga masamtenjek ni narik waprupshi mende Avui Wasilakahi nihik simu nara.

⁸ Waprupshi orhi warje mende nga angop or halashirik nihik nari sir. Uhu or halashirik armek ni hishiyarinda nombo er nga nihik nari sir. ⁹ Nombo os Kraisin or halashirik nihi farniyik or hakundari oso angop maskop or owendari sir. Wavu os orhinjik erem or hishiri mas korbak nari ambu sir. Hako ter angop or mukushihindak korbak os nimu heyenduwa.

¹⁰ Or avak mbele mbele amber or halashinak li naha ihi nom os or mbahanda wolokop mbele mbele hevenik fehenda nga misambik fehenda nga amber Kraishi siyok or halashinak sikwa lir. Unak Krais ortonom mbele mbele ondon ormu arango washilikuwa.

¹¹ Avui Wasilaka orhinjik or hishihi mbele mbe-len or uhundak olmu nanduwa. Mas orhinjik nirin^{1:11} or kamashihindak Krais nga ni ananjaha fiji Avui Wasilakahik nimu nanduwa. Uwa osik mbele mbele orhi avak nihik nakwa lir.

¹² Mberem ushirik erem or ur? Erem or ushinak nir masmas Kraisin ni hishiowehe orin tiyanda

1:7: Ef 2:7; Kl 1:14 **1:9:** Ro 16:25 **1:10:** Kl 1:16,20
1:11 **1:11:** Saveman lal karem mbanda lir. Ma ol Pol or mbari ondo Judaman or mbari lir. **1:11:** Ro 8:28-29

mak nanda ma nir os nirin or jivinanda nombo oson ni hishiowehe hi orhin ni hauowekmbahan.

¹³ Judama ambu jirin, jir nga angop mashi jivi omendinga os Avui Wasilaka jirin or jivinakundan misiri jir. Uhu angop Kraisin ji hishindiyaha or nga ananjari jir. Uri osik Avui Wasilaka Masikome orhin jirin or hari nombo orok jirin jinyimambla uri ri. Masikome orhi oto angop maskop jirin or hakmba nor mbahandari ri.

¹⁴ Masikome orhi nirin or hahanda oto nihik or nahanda osik omendingak orhi mak ni naha heyenik ni ikwak nimu hishiowenduwa. Uwa osik os nirin or jivinarakoshinak jip ni likwan nimu nikishinduwa. Uhu nirin or jivinanda nombo oson ni hishihi hi orhin nimu hausimbausinduwa.

Pol Avui Wasilaka hishiyarinda orhin Efesusik linda manjik or hakmbaha Avui Wasilakan or saweri

¹⁵ Erem Avui Wasilaka waprupshi mende orhin nirin or hashihinda osik os jir Wasilaka nihi Jisasin ji hishindiyaha Avui Wasilakahi ma amber wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji undan a misiri wolo ¹⁶ ermba ermbak jirin a hishihi Avui Wasilakan a sawehe armesarmek orin a mbanda nir. ¹⁷ Jirin a hishihi jirnjik orin amu sawenduwa. Unak or halashinak Masikome orhi or unak hishiyarinda nga heyekrahakoronda nga jihik si naka. Ushinak mbele mbele Avui Wasilakahik nandan yawur ji heyekrahakoroka. Or kwambu mende nga nanda ri. Uhu or Wasilaka nihi Jisas Krai Avui Wasilaka orhi oria. ¹⁸ Hovok

jirnjik orin karem amu sawenduwa. Unak jirin or jelyashinak wavu jihi krahak si nanak avak armek ji hishiyarika, os Avui Wasilaka kumak ma ol or kamahanda ondon warje mende nga arme-sarmek or ukmba nor mbashihindak ji nikishiwa oson. ¹⁹ Kwambu orhi nir orin hishiowenda man warje mende nga osmu jelyanduwa. Kwambu orhi wasilaka mendek nanda sir. Kwambu orhi os nirin jelyanda oso nom mas Kraisin si urik indik usahari ri. Unda kwambu orhi oson yawur ji hishiyarikmbaha amu beten unduwa. ²⁰ Avui Wasilaka kwambu orhi orok Jisasin or mbarik or usaharik hevenik or lalawuhu tapmama orhik or oweshihindak ormu linduwa. ²¹ Krais or hausishiwak wasimalengamba nga mbele mbele kwambu ngashi nga orhi siyok olmu sinduwa, ter liwa ondo nga kumak likunda ondo nga orhi siyok olmu sinduwa. ²² Avui Wasilaka mbele mbele ondo amber Kraishi siyok or oweshihindak Krais ormu hausihi arango washilinduwa, siosin or jelyakmbahan. ²³ Sios Krais nga masamtenjek nanda sir. Or sishiwak sios orhi orhi siyok si sihi jip linda sir. Uhu or sios orhin or kishaha ermba ermbak sir nga linda ri.

2

Angop ji harik Avui Wasilaka or mbashihindak ter Krais nga nakrem jimu sinduwa

1:19: Kl 1:11 **1:20:** Sng 110:1; 2 Ko 13:4; Kl 2:12; Kl 1:16; 2:10
1:22: Sng 8:6 **1:23:** Ro 12:5; Ef 4:10,15; Kl 1:18

¹ Mas wolo kavakavan ji layi uri oso jirin si mandingormeshirik masakome jihi ormu handari hom nara. ² Oso wolo kavakava misambi torok fehenda oson tiyandari jir. Uhu Laulakahi mak ji naha nombo orhin tiyandari jir. Laulaka sishiwak wasimalengamba misambi torok fehenda ondo orhi siyok sinda lir. Or Avui Wasilakahi mashin mblarnanda ma ondo sungu lihik sinda ri. ³ Mas jir nga nir nga amber erem. Ma ondo nga nakrem ni lihi wavu nihi nihik ni hisihi mbele mbele kava sungu masi nihi mbaskashiri hom ni undari nir. Os erem ni nari wolo lir nga nakrem Avui Wasilaka kavakava os ni undarin or heyehé nor waplelenaha wasan or hakuri angop or hundujeri sir.

⁴⁻⁵ Kavakavan ni uhu angop ni hahandari hom ni nari nir. Hako Avui Wasilaka nirin wapnuku mende orhik or owehe nirnjik or holo mendehe nirin ormu jivinara. Erem or ushihindak ter KraiS nga nakrem jipjip nimu linduwa. Waprupshi orhik nirnjik or holoho nirin jivinari ri.

⁶ Uhu or mbarik KraiS Jisas nga angop ni usaha or nga masamtenjek ni nari nir. Unda osik kumak or nga hevenik ni likwa nir. ⁷ Unak ma ol kumak usahakunda ma ondo avak kormbak li heyeka, Avui Wasilaka waprupshi mende orhi nirin or hari oson. Uhu li heyeka, os nirin or rupshi mendehe or mbashirik KraiS Jisas nirin or jivinari oson. ⁸ Jir Kraisin sunguwavu jihik ji owenda osik Avui Wasilaka waprupshi orhi orok jirin or jivinari jir. Os erem jirin or jivinari

oso mbeek mbele jivi las ji urik jirin or jivinari ambu sir, wahau. Avui Wasilaka men yelndam waprupshi orhik jirin jivinari ri. ⁹ Oso mbeek lerawun ji lawak yan jirin li handa hom or hari ambu sir, wahau. Men yelndam waprupshi orhik jirin jivinari ri. Uwa osik avak ji mba, ◆ Nir lerawu jivin ni landari osik nirin or jivinari nir, ◆ karem ji mbawa hala. ¹⁰ Avui Wasilaka Krai Jisas lari lerawu orok or urik ma akrik nimu nara. Ushinak nombo jivi os Avui Wasilaka nirnjik angop mas or hundujehenda orokop ni tiyaha lerawu jivi jivi nom ni lakmbahan.

Krais angop or misha maimbashirik Judama nga Judama ambu ondo nga mas wutarik li nandari osmu mendek nara

¹¹ Armek ji hishika, Judama masamsishin koronda lir. Uhu jir Judama ambu jirin karem mbanda lir, ◆ Jir masamsishin koronda ambu jir. Unda osik jir Avui Wasilakahi ma ambu jir. ◆ Hako os erem masamsishin li koronda oso men maome hikriyok li unda sir. Oso mbeek si unak sungu akome yeje lihi jivik nakwa ambu sir. ¹² Jir mas wolo Kraisin ji halaha home mendek sindari jir. Uhu jir mbeek yanga Israelik fehenda ma hom Avui Wasilakahi mak nandari ambu jir. Avui Wasilaka angop maskop Judama nga suman or tiviri sir. Hako jir wahau. Misambi torok ji liri or mbeek nakrem jir nga sindari ambu ri. Uri osik jirin armesarmek or ukmbaha nor mbahandarin men sembe mende nikishindari jir. ¹³ Mas home mendek sindari jir. Hako ter Krai fi orhin or

2:9: 1 Ko 1:29-31; 2 Ti 1:9 **2:10:** Ta 2:14 **2:12:** Ro 9:4; Kl 1:21

koroshihindak or nga masamtenjek ji naha Avui Wasilaka nga pasir jimu sinduwa.

¹⁴ Krai orthonom or urik nir Judama nga jir Judama ambu nga os mas wutarik ni nandari osmu mendek nara. Ushiwak sunguwavu nihi si hafakashiwak nakrem jippip nimu linduwa.

¹⁵ Krai miandok or hashirik lo Moseshi oso simbalesik mendek si narik nir Judama nga jir Judama ambu nga nor larandirsashirik masamtenjek ni naha ma akrik nimu nara. Oso erem or ushinak ni anafalikmbaha or uri sira. ¹⁶ Mas nir nga jir nga Avui Wasilakahi wutarik ni nandari nir. Hako Jisas miandok or hashirik nir nga jir nga masamtenjek ni naha Avui Wasilakahi wutarik ni nandari oso osmu mendek nara.

¹⁷ Krai or taha jir Avui Wasilakan halaha homek sindari ma nga nir pasir sindari ma nga mashi jivin karem ormu sawera, ♦Ter Avui Wasilaka nga ji anafalika.♦ ¹⁸ Krai nirnjik or haha nombo akri os Avui Wasilakan ni sawekurin or sashihinda osik Masikome Avui Wasilakahi or jelyashihindak nir nga jir nga orin ni sawendahik os nimu nanduwa.

Kraisin hishindiyananda ma aka Avui Wasilakahi hom nanda lir

¹⁹ Unda osik ter jir mbeek samba samba yanga homek fehe misambi nga nanda ambu ondo hom nanda ambu jir. Jir ma ol angop Avui Wasilakahi mak nahanda ondo nga nakrem ji naha jikisi orhi indingak nanda jir. ²⁰ Jir mbele mbele Avui Wasilaka akan or uhunda ondo jir. Krai Jisas

ortonom wormbonawa indinga ria. Nir aposel nga profet nga wormbojiyi hom or faleshiwak ni sinda nira. Uwak jir mbele mbele akan or unda ondo jira. ²¹ Ushiwak Kraiss nirin or toltangrishiwak nimu sinduwa. Ushinak Avui Wasilaka nirin or unak aka orhi jivi indingak ni naka. ²² Jir Kraiss nga ji ananjaha aka indinga Avui Wasilakahik ji nashiwak Masikome orhi ormu jir nga sinduwa.

3

Pol Judama ambu ondonjik mashi jivi Kraiss Jisashin sawenda mak nari ri

¹ Avui Wasilaka erem nirin or uhunda osik jirin amu sawenduwa. An Pol, mashi jivi Kraiss Jisashin Judama ambu jirin a sawerinjik krawuk li oweshihindak amu sinduwa. ² Os Avui Wasilaka waprupshi orhi anin or hashihindak jirin a jelyakmbaha lerawun a landan angop ji misiri sir. ³ Mashi os or ukmba nor mbahandari oso mas kormbak talari ambu sir. Hako angop anin or mukushihindak an nga jekamba karok jirnjik a kayeshihindak os jimu heyenduwa.

⁴ Os mashi kas jekamba karok wawan yawur ji heye nahi, jir avak karem hishikwa jir; ♦ Pol oto Avui Wasilaka Kraissin or mbashirik or tahan-dari nombo os mas kormbak talari ambu oson armek hishiyarinda ma ria, ♦ karem hishikwa jir.

⁵ Mas wolo Avui Wasilaka mashi kason hulaima nokopman kormbak saweri ambu ri. Hako ter Masikome orhi kormbak or sawe mukushihindak

nir aposel Avui Wasilakahi nga profet nga os nimu heyekrahakoronduwa. Nir orhi ma worna mak ni nakmbaha or kamahanda nir. ⁶ Mas kormbak talari ambu mashi oso karem. Krai Jisas lahanda lerawu orok Judama ambu jir nga mashi jivi orhin ji misindiyaha nir Judama nga nakrem masamtenje Kraishik ni naha anafa anafa ni likwa nir. Uhu nir nakrem ni sihindanak os or ukmbaha or mbahanda hom jir nga nir nga armek ukwa ri.

⁷ Avui Wasilaka anin or kamashihindak mashi jivi Krai Jisashin sawenda mak amu nanduwa. Waprupshi orhi nga kwambu orhi nga anin or hashihindak lerawu oson amu landuwa. ⁸ Avui Wasilakahi ma amber li hausishiwak an lihi siyok a sinda nir. Hako waprupshi orhi anin or hashihindak mashi jivi os Krai Jisas jirin jivinahanda oson jir Judama ambu jirin amu sawenduwa. Mashi jivi orhi oson ji misindiya nahi, Krai lahanda lerawu orok armesarmek jirin or ukmbaha nor mbahanda avak or ukwa sir. Oso warje mende nga nakwa sir. ⁹ Avui Wasilaka mbele mbele amber angop or urakori lir. Hako os or ukmbaha hishiri oso mas wolo mbeek or halarik kormbak talari ambu sir. Hako ter anin or mukushiwak os amu kormbak sawenduwa. ¹⁰ Os mas kormbak talari ambu oson or urik kormbak talari sir. Ushinak Judama nga Judama ambu nga nakrem sios orhik li tirsashinak mbele mbele kwambu ngashi ol hevenik nanda ondo hishiyarinda laka Avui Wasilakahin armek li heyekrahakorokmbahan. ¹¹ Avui Wasilaka maskop mbele mbele ondon angop or ukmbaha

nor mbahandari lir. Undari osik or mbarik Krai Jisas Wasilaka nihi lerawu oson or lashihindak mbele mbele os or ukmbaha nor mbahandari osmu omek nara. ¹² Krai lahanda lerawun ni hishiowenda osik Avui Wasilakan ni sawekwan ni ajekwa ambu nir. Uhu orin ni sawenak or misikwa, karem mbaha ni sawenda nir. Angop ni hishiyarinda sir, nombo os Avui Wasilakan ni sawekwa oso Krai oria. ¹³ Uwa osik ter jirin amu sawenduwa. Nomorawu os a kishawan ji heyehe wavu musha mushak ji hishihi ji holowa hala. Nomorawu os a kishawa oso jirin si jelyashinak kwambuk sikwa jir.

Sios Efesusik fehe kwambuk li sikmbaha Pol or beten uri

¹⁴ An Avui Wasilaka mbele mbele ondon or uhundan a hishihi kumbambongon a huvuhu orin amu sawenduwa. ¹⁵ Or mbele mbele amber hevenik fehe nga misambik fehe nga ma nir er nga uhunda ri. Ushihindak mbele mbele ol or uhunda orhikop nanda lir. ¹⁶ Or kwambu nga ukruharanda nga warje mende nga nanda ri. Unda osik jirnjik orin a sawenak or unak Masikome orhi avak sunguwavu jihik or sishinak wavu jiji si mbornashinak kwambuk ji sika. ¹⁷ Unak Kraisin ji hishindiyaanda nombo jiji oso kwambuk si nashinak sunguwavu jihik or lika. Avui Wasilaka jirin or jelyashinak ma anandin wapnuku jihik owenda nombo jiji oso wasilakak si naka. ¹⁸ Ushinak Avui Wasilakahi ma jir amber avak os Krai man wapnuku orhik or owenda

nombon armek ji heyekrahakoroka. Nirin wapunuku orhik or owendari osik nihi farniyik or sihi hari ri. Os erem or uri oso mbeek mendek nakwa ambu sir. Er nakwa sir. ¹⁹ Kraisi jirin erem or rupshihi nor hari oso wasilaka mendek si naha hishiyarinda nihik nandan tikrinda sir. Oson armek ji heyekrahakorokmba a hishihi Avui Wasilakan amu sawenduwa. Ushinak jivijivi os Avui Wasilakahik nanda amber or halashinak avak jihik si naka. Ushinak os or hishinda hom ji hishika.

²⁰ Kwambu Avui Wasilakahi sunguwavu nihik lerawun landa sir. Unda osik os orin ni siliwa wolo nirin arme mendek unda ri. Uhu os mbele las orin ni siliwa, os ni siliwa nga os ni hishiwa nga nor tikrihi warje mende nga handa ri. ²¹ Uwa osik ter nga kumak nga ermba ermbak nir siosik sinda ma Kraisi Jisas nga nakrem ni sihi hi Avui Wasilakahin ni hausimbausika. Omendinga sira.

4

Nir Kraisi ni hishindiya or nga masamtenjek ni nanda nir

¹ An Pol Wasilakahi lerawun a landa osik anin li toloho krawuk li oweshihindak amu sinduwa. Unda osik jirin a sawekwa karem. Avui Wasilaka jirin or kamashihinda osik nombo os or rupshiwa nom ji tiya ika. ² Jir Jisasin hishindiya ma jihi ambek ji hafakaha ji anafalika. Os jihi lal jirin kavakavak li uwa mo, mbele las li uwak kavak nawa, kolok lirin ji waphelenawa hala. Jir namtarmba namtarmbak waphimbiji jihin lirin

ji haka. Uhu ji anarupshihi nomorawu os jirin li hawan mayam ji kishaka. ³ Avui Wasilaka Masikome orhin angop jirin or hashihindak ji waphimbijih wavu namtaskop nakrem jimu sinduwa. Uwa osik ji funtlehavantlehe erem er ji liyaka. ⁴ Nir Jisasin hishindiya ma nir maome namtaskop ni nanda nir. Uhu Masikome Avui Wasilakahi namtas nom ni lahanda nir. Avui Wasilaka or kamashirik orhi mak ni nari wolo wavu namtaskop ni hishihi os nirin armek or ukurik or mbahandarin ni nikishindari nir. ⁵ Wasilaka nihi namtar nom nanda ri. Uhu orin ni hishiowenda nombo nihi nga fak ni layinda nombo nga namtaskop nanda sir. ⁶ Avui Wasilaka namtar nom metenje mendekop linda ri. Uhu ortonom hulaima nokopma amber lihi Avui oria. Uhu nihi nindik or lihi or mbawa hom lerawun ni landa nir.

⁷ Hako Kraishi lerawun ni lakmbaha os or mbari hom ni lakuri lakurik waprupshi orhin men nirin hari ri. ⁸ Mashi Avui Wasilakahi karem li kayehendari sir.

◆Os metenje or lawuri wolo, wutari orhi ol or jiji tukruhu nor tolorin musha mendek er nga nor lalawu oweshirik li lirik or mbashirik orhi ma indinga ondo li tarik mbele mbele jivin lirin ormu humasihi hara.◆4:8 *Buk Song 68:18*

4:2: Kl 3:12-13 **4:3:** Kl 3:14-15 **4:6:** 1 Ko 12:6 **4:7:** Ro 12:3,6 **4:8** **4:8:** Mas awun li uri wolo ma ol wutari lihin jiji tukruri ondo ma ol li jiji tolo laharari ondon yangak li oweshirik li lirik lirin es asehe mbandari lir. Uhu mbele mbele wutarihi ol li lahararin yangak fehe ma nga li humasihi landari lir.

⁹ Krais hevenik or lawuri mashi oso osmu nirin mukunduwa, masmas misambi torok or takarin.

¹⁰ Masmas or takaha indik metenje mendek heven yok lawuri ora. Uhu mbele mbele amber or siklayishinak lir orhi siyejek li sikmbahan.

¹¹ Ushihi Krais orhinjik lerawun ni lakuri lakurin nirin ormu hara. Or mbashirik lal aposelik, lal mashi orhin profet hom sawenda mak, lal yanga yangak ihi mashi jivi orhin saweyanda mak, lal pasta ol nombo Avui Wasilakahin saumukolonda mak, karem limu nara.

¹² Lerawu ol ni lakuri lakuri Krais or hari ondo orin hishiowenda man ni jelyanak Avui Wasilakahi lerawun jip li lakmbaha or hari lir. Ushinak sios maome Kraishi avak jivik si naha kwambu nga si nakmbahan. ¹³ Lerawu ondon ni laha ihi kwambu nga ni naha wavu namtas indingakop ni hishihi ni mba, ♦ Jisas jikisi Avui Wasilakahi indinga ria, ♦ karem nakrem ni mbakmbahan. Uhu os ni yanda nombo avak jivik si naha kwambuk si naha Krais yanda nombo nga nakrem si naka.

¹⁴ Os erem ni na nahi, nir mbeek jikisakri hom ni naha haimba handambanda man ni halashinak mashi kavan li sawenak ni misindiyakwa ambu nir. Haimba handambanda ma ondo nirin tolmbraharokmba unda lir. Mashi os li mbawak ma li misindiyanda oso suwa si rasawak minjakukwa li fruhu mblanda hom nanda sir. ¹⁵ Jir mambla arngalaha mashi lihin misiwa hala. Hako jir ma anandin wapnuku jihik ji owehe mashi omendinga nom ji mbaka. Os erem ji u nahi, Krais hom ji nakmbaha jimu unduwa. Or hausishiwak orhi siyok sinda

jir. ¹⁶ Uhu nir nga jir nga or ushihindak nir masamtenje namtaskop ni naha lerawu orhin armek nimu landuwa. Ushiwak maome namtaskop ni naha ni ananjelyaha ni anarupshihi kwambuk nimu sinduwa.

Kraisin hishindiyaanda ma, jir nombo akrin ji tiyaka

¹⁷ Kwambu Wasilakahik mashi las jirin a sawekwak amu hishinduwa. Jir avak Avui Wasilakahi mashin mblarnanda ma hom ji liyawa hala. Mbele mbele li hishi li uwa mbeek mbele las nanda ambu sir. ¹⁸ Wavu lihi angop fenjehenda sir. Lir mbeek mbele las yawur hishiyarinda ambu lir. Sunguwavu lihi angop sunjakombe hom nanda sir. Erem li nanda osik Avui Wasilaka or jip lindan handa oton li halaha homek olmu sinduwa. ¹⁹ Ma ondo os li unda kava lihin li heyehe oso kava, karem li yarindahik nanda ambu lir. Lir kavakava os wavu lihi si rasawa hom li uhu nokophirimbirihulalolhakayanda lir. Erem li liyandan halakwa kas nga nanda ambu lir, wahau. Erem li yakwa nom hishinda lir.

²⁰ Hako jir Kraishi mashin erem ji ukurik li sawerik misiri ambu jir. ²¹ Jir mashi omendinga Kraishin li sawerik misiri jir. Jisas ortonom mainome indinga ri. ²² Mashi omendinga orhin jirin a saweri karem. Sungu masi jiji si mbaskashiwak kavakavan ji unda nombo jihin ji laha ermbeka, os koushimblan ji ormbenda hom. Sungu masi jiji si mbaskashiwak kavakavan ji unda nombo oso kava sir. Mbafirimbanda nombo sir. Os

nombo oson ji tiya i nahi, avak kavak nakwa jir.

²³ Uwa osik nombo kava oson ji halaka. Unak Avui Wasilaka wavu jihin or toltormbleshinak nombo akrin ji tiyaka. ²⁴ Uhu or unak ma akri orhik ji naka, os kowe akrin jirin or faleshinda hom. Erem or ushinak or hom ji naka. Uhu nombo worna indinga orhin ji tiyaha ma jivi indinga orhik ji naka.

²⁵ Ji misi. Haimba handambawa hala. Main-ome nom ji mbaka. Jir nga nir nga masamtenjek ni nahanda ona. ²⁶ Os ji waplelena nahi, ji auheyeka. Os ji waplelenawan nambe mendek ji toltangriwa hala. Kolok halanak mendek si naka. Las avak waplelena jihi si unak kavakavan ji unda ngashi. ²⁷ Os nambe mendek ji waplelena nahi, Laulaka avak wavu jihik layikwari. ²⁸ Hirnyanda ma jirin, hirnyanda nombon ji halaha lerawu jivin funtlehavantle ji laka. Uhu ya os ji lawan erndakava ondon ji haha lirin ji jelyaka.

²⁹ Mashi kavakavan ji mbawa hala. Mashi jivi nom ji mbaha, os ma jirin li siliwa wolo lirin jelyanda mashi nom ji saweka. Uhu lirin ji saumbornaka. ³⁰ Kavakavan ji uwa hala. Os kavakavan ji u nahi, Masikome Avui Wasilakahi jihik sinda avak tlaholokwa ri. Avui Wasilaka Masikome orhin jirin or hari oso jirin or jinyimambla urin osmu mukunduwa. Kumak os Jisas indik or tawa wolo or heyeye ma ol Masikome Avui Wasilakahi nga nanda ondo nom

4:22: Ro 8:13; Kl 3:9 **4:23:** Ro 12:2 **4:24:** Stt 1:26; Kl 3:10

4:25: Sek 8:16; Kl 3:8-9 **4:26:** Sng 4:4; Je 1:19-20 **4:29:** Kl

or lai oweshinak ermba ermbak jipjip likwa lir.
³¹ Uwa osik man ji wapkava hishihi kavakavan
 ji undan er ji halarakoka. Jir man ji ngriaha
 ji waplelenawa hala. Uhu ji okolehe ji hukwa-
 maintlembawa hala. ³² Hako jir nga nakrem
 Jisasin hishindiya man ji wajjip hishihi sun-
 guwavu jiji mende nga lirin armek ji uka. Os
 Avui Wasilaka kavakava jihin lerawu os Krai-
 lahanda orok or yoko ermbenda hom, ma ol jirin
 kavakavak uwan, jirin Avui Wasilaka or uhunda
 hom lirin erem ji uka.

5

Jir ermbak ukruharandakop ji yaka

¹ Jir Avui Wasilakahi jikisi jira. Or jirin rupshi
 mendenda ri. Unda osik nombo orhi mende nom
 ji tiyaka. ² Jir avak ma anandin wapnuku
 jihik owenda nombon ji toltambanaka, os erem
 ji uwa Krai unda hom os jimu tiyanduwa. Os
 nirnjik miandok or hari oso or orhinjik ofa arme
 kuvasahandan Avui Wasilakan hari ri.

³ Jir Avui Wasilakahi ma jira. Unda osik
 jir nokophirmbirihhi hulatohakaha kavakavan ji
 uhu mbele mbelenjik ji uwa hala. Erem nanda
 nombon ji halashinak jihik li nawa hala. ⁴ Jir
 anaworentlehe mashi kavan mbawa hala. Os
 erem ji mbawa oso kava sir. Hako ol erem ji
 mbandan er ji halaha mbele mbele Avui Wasilaka
 jirin armek or undan ji hishihi orin arme-
 sarmek ji mbaka. ⁵ Jir angop ji heyenda sir,

4:30: Ais 63:10; Ef 1:13-14; 1 Te 5:19 **4:31:** Kl 3:8 **4:32:**
 Mt 6:14; 18:22-35; Kl 3:12-13 **5:1:** Mt 5:48 **5:2:** Kis 29:18;
 Hi 10:10

nokophirmbirihi hulato lhakanda ma nga, mbele mbele kavakavak layinda ma nga, mbele mbelenjik unda ma nga lir mbeek Kraisi fre Avui Wasilakahi yanga os fri arangonda orok li ihi jip likwa ambu lir. Ma ol mbele mbelenjik unda ondo haimba handambanda godin lotu unda ma nga nakrem nanda lir.

⁶ Jir jihinjik ji auheyeka. Las avak li mba, **◆**Erem ni unda nombo kava ambu sir. Ji tiyaka, **◆**karem li haimba handambanak mashi lihin ji misihi nombo kava ondon ji tiyanda ngashi. Os erem ji uhu Avui Wasilakan ji kumaifa nahi, waplelena orhi avak jihik nakwa sir. ⁷ Uwa osik erem nanda ma nga ji anatoloyawa ji hala.

⁸ Mas jir er nga nirtle nirndum nanda mishik lindari jir. Hako ter Wasilaka angop ukruharandak or oweshihindak jimu linduwa. Uhunda osik ukruharandak yanda ma hom er ji yaka.

⁹ Os ukruharandak ji ya nahi, avak jipjip wornak ji yaha mashi omendinga nom mbakwa jir. ¹⁰ Jir avak nombo os ji unak Wasilaka jirin or rupshikwan ji heyekrahakoroho ji sika. ¹¹ Jir avak ma ol nirtle nirndum nanda mishik linda ondo nga ji anatoloyawa hala. Kavakavan li uhu li yanda nombo orok mbele jivi las talakwa ambu sir. Jir avak nombo kava os li tiyandan ji sawe mukunak kormbak li heye li mbaka, **◆**Os erem ni yanda nombo oso kava sir, **◆**karem li mbaka. ¹² Kavakava ol li wanyi li unda ondo kava indinga lir. Unda ondon kormbak a sawekwan

amu humblaranduwa. ¹³ Hako ukruharanda avak si ukruharanak ma ondo li wanyi unda kava lihi ondo kormbak talanak ni heyekwa lir.

¹⁴ Ukruharanda oso si uwak mbele mbele amber kormbak talawak nimu heyenduwa. Uwa osik mashi Avui Wasilakahi las karem mbanda sir.

◆ Suknyanda ma mirin. Mir usahaka. Uhu handa ma hom mi nandan mi halaka. Ushinak Kraiss ukruharanda orhi avak mihik si naka. ◆ *Aisaia 26:19*

¹⁵ Uwa osik jihinjik ji auheye ji yaka. Jir avak ambarambasinda ma li yanda hom ji yawa hala, wahau. Jir avak hishiyarinda ma li yanda hom ji yaka. ¹⁶ Ter liwa ma kavakavan li uhu yanda lir. Uwa osik ermba ermbak nombo os Kraissin ji tiyandan mukunak li heyeka. ¹⁷ Uwa osik jir avak ferfar ji yawa hala, wahau. Jir avak Wasilaka rupshinda nombon ji heyekrahakoroho ji tiyaka.

¹⁸ Jir avak uk aha ambarambasiwa hala, wahau. Os erem ji u nahi, oso avak jirin si lainak kavakava indingak ji layikwa sir. Uwa osik os erem ji ukwan er ji halaka. Hako jir avak ji halashinak Masikome Avui Wasilakahi jihik or sika. Uhu jirin or sauhana hom ji yaka. ¹⁹ Erem ji uhu os ji tirsawa wolo, avak hukwan ji koroho hi Avui Wasilakahin ji hauowehe ji lotu uka. Jir avak mashi ol Buk Songik li kayendari nga hukwa ol li koroho hi Avui Wasilakahin li hauowenda nga Masikome orhi or sauhanda hukwa nga ji koroho sunguwavu jihi nga Wasilakan ji hauoweka.

²⁰ Uhu ermba ermbak mbele mbele amber Avui Wasilaka jirin or uhundan ji hishihi Wasilaka

nih i Jisas Krai s hi orhik orin armesarmek ji mbaka.

Pol ma ol angop hulasinokoplanda ondon or saweri

²¹ Jir Kraisin ji hishika. Or hausishiwak jir orhi siyok sinda jir. Unda osik Kraisin hishindiya nda ma, jir ma ol nakrem Kraisin hishindiya nda man ji hishihi os li mbawa hom ji uka.

²² Unda hom nokove jirin, jir erem. Avak hula j ihi siyok ji sika, os Wasilaka j ihi orhi siyok ji sinda hom.

²³ Krai s siosin or jivinakmbaha hari ri. Sios oso maome orhi sir. Unda osik or hausishiwak sios orhi orhi siyok sinda sir. Unda hom hulaji hausishiwak nokopji lihi lihi siyok sinda lir. ²⁴ Sios Kraisin si tiyaha orhi siyok sinda sir. Unda hom jir nokopji hula j ihi siyok ji sihi mashi amber os li mbawa hom er ji misindiya ka.

²⁵ Hulaji jirin, jir avak nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka. Os Krai s sios orhin wapnuku orhik or owehe sioshi farniyik or sihi miandok or hari hom. ²⁶ Erem or uri oso sios orhi undari kavakavan ukuk or yoko ermbekmba uri ri. Ushinak mashi Ayui Wasilakahi sios orhik si nashinak sios orhi jivi mendek si nakmbahan.

²⁷ Erem or ushinak sios orhi mbeek mbele kava las nga nakwa ambu sir. Jivi mende indingak osmu nakuwa. Ma lar mbeek sios orhin mashi kavakavan mbakwa ambu ri, wahau. ²⁸ Uwa osik hulaji jirin, avak nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka, os maome jihin

5:20: Kl 3:17 **5:21:** 1 Pi 5:5 **5:22:** Kl 3:18; 1 Pi 3:1 **5:23:**
 1 Ko 11:3; Ef 1:22 **5:25:** Kl 3:19; 1 Pi 3:7 **5:26:** Ta 3:5 **5:27:**
 2 Ko 11:2; Kl 1:22

ji rupshihi armesarmek ji unda hom. Ma or nokove orhin or rupshihi sirin armek or uwa or orhinjik or rupshihi maome orhin armek ormu unduwa. ²⁹ Nir mbeek maome nihin kavak ni nanda ambu nir, wahau. Nir amber maome nihin arme mendek ni unda nir, os Krai siosin armek or unda hom. ³⁰ Mberem ushiwak? Nir Krai nga masantenjek ni nanda ona. ³¹ Jekamba Avui Wasilakahik karem li kayehendari osa.

◆ Uwa osik ma or avoko nijava orhin or halaha nokove orhi nga fri liwa, frir opmu maome namtaskop nanduwa. ◆ *Stat 2:24*

³² Mashi kaso maintontlo sihi wasilakak nanda sir. Uwak a hishiwa mashi kaso osmu Krai nga sios orhi nga mbanduwa. ³³ Uwa osik hulaji jirin, jir amber hom nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka, os maome jihin armek ji unda hom. Unda hom nokove jir nga erem avak hula jihi hi lihin ji hauowehe os li mbawa hom ji uka.

6

Pol nijava avoko nga jikisi nga li likundari nombon or saweri

¹ Jikisi jirin, ji misi. Wasilakan ji hishindiyananda osik nijava avoko jihi mbawa mashin ji misindiyanaka. Os erem ji uwa, misokome Wasilakahik or heyewa, nombo wornan os jimu tiyanduwa. ²⁻³ Lo Avui Wasilakahi las karem mbahandari sir, ◆ Jir avak nijava avoko jihi fri mbawa mashin ji misindiyanaha fririn armek ji uka. Os erem ji u nahi, avak jip ji lihi nambek

misambi torok likwa jir. ♦ Mashi kaso lo Avui Wasilakahi 10-pelak nanda lihi las kasira. Os mashi kason ji tiya nahi Avui Wasilaka jirin armek ukmbaha or mbari mashi maifu kasira.

⁴ Avoko jirin, ji misi. Jir avak jikisi jihin ji unak sunguwavu lihi kavak si nanak li waplelenawa hala, wahau. Jir avak misokome Wasilakahik armek lirin ji tolo wornaha mashi Wasilakahin ji sawenak li misika.

Pol akishmakisha nga malakama lihi nga li likundari nombon or saweri

⁵ Jir akishmakisha jirin, jir malakama jihi misambik fehe orhi siyok ji sihi or mbawa mashin ji misihi hi orhin ji hauoweka. Wavu mende jihi nga os or mbawa hom ji uhu lerawu orhin armek ji laka. Os Kraisi mbawa mashin ji misihi lerawu orhin armek ji landa hom. ⁶ Las avak jirin or rupshikmbaha men orhi misokomekop lerawun ji lakwak ji hishinan, wahau. Jir Kraishi lerawun landa mak nanda jira. Unda osik Avui Wasilaka rupshinda nombon ji tiyaha wavu mende jihi nga ji rupshihi lerawun armek ji laka. ⁷ Uhu wavu jihi nga jip ji hishihi Wasilakanjik lerawun landa ma hom malakama jihinjik erem armek lerawun ji laka. ⁸ Angop ji heyenda sir, os lerawu jivin ji lahanda nahi, Wasilaka kumak orvai wasa jivin jirin hakwa ri. Os erem or ukwa oso akishmakisha nga malakama nga nombo nakremkop or oweiweiheyeye os ji landa landa hom wasa jihin or hakwa jir.

6:2-3: Kis 20:12 **6:4:** Sng 78:4; Snd 22:6; Kl 3:21 **6:5:** Kl 3:22-23; Ta 2:9-10; 1 Pi 2:18 **6:8:** 2 Ko 5:10; Kl 3:24-25

⁹ Malakama jirin, ji misi. Jir nga ma ol jirnjik men lerawun landa akishmakisha ondon armek ji uka. Os lirin ji mbanak li ajekwa nombon ji hala. Angop ji heyenda sir, Wasilaka or hevenik linda oto or jir malakama nga akishmakisha nga Wasilaka jihi ri. Or malakaman or heyehe, ♦Tondo malakama lir,♦ karem mbaha wasa jivin hakwa ambu ri, wahau. Or akishmakishan or heyehe, ♦Tondo akishmakisha lir,♦ karem mbaha wasa kavan hakwa ambu ri, wahau. Ma nir amber or heilakaila oweiweiheyehe os ni unda unda nihi orok wasan or hakwa nir.

Kraisin hishindiyananda ma awun unda ma hom nanda lir

¹⁰ Ter masi anhin a sawerakokwa karem. Jir angop Wasilaka nga analayisinda jir. Uwa osik jir avak kwambu mende orhik ji sika. ¹¹ Jir avak awun unda ma falenda kowe ol Avui Wasilaka jirin or hahanda ondon amber ji falerakoho kwambuk ji sika. Unak ondo jirin li arangoshinak Laulakan ji tukru ermbehe ji sika. ¹² Armek ji hishi. Awu os ni unda oso nir mbeek ma misambik fehe nga ni anajinda ambu nir, wahau. Nir mbele mbele wasimalengamba ondo nga ni anajinda nir. Nir wasimalengamba kwambu ngashi ondo nga wasimalengamba ol misambi tos nirtle nirndum nanda toson tolonda ondo nga wasimalengamba ol metenjek linda ondo nga ni anajinda nir. ¹³ Erem ni unda osik mbele mbele awun unda ma falenda kowe ol Avui Wasilaka jirin or hahanda ondo amber ji falerakoho ji sika.

Erem ji ushinak os wutari jihi ondo jirin li jikwak li uwa wolo kwambuk ji sitambanaha awun ji uhu lirin ji tukru ermbeka.

¹⁴ Uwa osik kwambuk ji sika. Awun unda ma kufulombon li falehe li jindangrinda hom jir mashi omendinga Avui Wasilakahin ji toltambanaha ji sika. Uhu nombo worna nom ji tiyaka. Os erem ji u nahi, oso avak kapa os wavu yokon si arangonda hom jirin si arangoshinak jip sikwa jir.

¹⁵ Uhu ermba ermbak mashi jivi Jisashin ji sawekunak ji hundujeka. Os erem ji uwa oso awun unda ma kumba arin li falehe awun li ukwak li hundujehenda hom os jimu unduwa. Erem ji uhu ji sawenak li misindiyanak Avui Wasilaka waphimbiji orhi lihik si naka.

¹⁶ Jir awun unda kowe las nga ji faleka. Kraisin hishindiyananda nombo jihi halanak kwambuk si naka. Os erem ji uwa oso awun unda ma maomen li arangokmbaha minduwun li tolonda hom os jimu unduwa. Ushinak Laulaka kormesayi orhin or ormbewa avak si jihi si sejerakaka.

¹⁷ Jir Avui Wasilaka os jirin or jivinaha kavakava jihin or laha ermbendan ji hishihi kwambuk ji toltambanaka. Os erem ji uwa oso awun unda ma helmetin li falenda hom os jimu unduwa. Ushinak os ji hishihi ji yanda jihi oson si arangokwa sir. Uhu avak Masikome Avui Wasilakahi jirin or handa mashi orhin ji toloho awun ji uka. Os erem ji uwa oso kormesayin li toloho awun li unda hom nanda sir.

¹⁸ Uhu kwambu Masikome Avui Wasilakahik ermba ermbak Avui Wasilakan ji saweka. Jir

avak kwambuk ji sihi mbele mbele amber ol ji hishiwan orin ji sawenak avak jirin or jelyaka. Ermba ermbak ji auheyehe ji sihi orin ji sawenak orhi ma amber ondon or jelyashinak kwambuk li sika.

¹⁹ Uhu anjik er nga orin ji sawenak anin or sauhanak mashi orhin kormbak a sawehe na ajekwa ambu nir. Uhu mashi jivi Kraishi os mas kormbak nahanda ambu oson krahak a saweka.

²⁰ Avui Wasilaka mbashihindak yanga yangak a ihi mashi jivi Jisas Kraishin a saweyanda mak amu nanduwa. Erem a sawerik krawuk li oweshihindak amu sinduwa. Hako an mashi jivi Jisas Kraishin a sawekwak a nawa nir. Uwa osik Avui Wasilakan ji sawenak anin or jelyashinak kormbak mashi orhi oson hulaima nokopman a sawehe na ajekwa ambu nir.

Pol Avui Wasilaka Efesusik linda man armek or ukmbaha or saweri

²¹ Avak a mbashinak Tikikus jihik or ihi os a liwa liwan avak or sawenak ji misikwa sir. Or nir nga nakrem Kraisin hishindiya ma ri. Orin nimu rupshinduwa. Or lerawu Wasilakahin arme mendek landa ma ri. ²² Or ihi os ni liwa liwan jirin sawekwa ri. Unak sunguwavu jihi si mbornakmbahan.

²³ Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak or nga Wasilaka nihi Jisas Krai nga waphimbiji frihi avak jihik si naka. Uhu jirin fri unak anarupshinda nombo jihi nga fririn ji hishiowenda nombo jihi nga halanak kwambuk jihik si naka.

24 Avui Wasilaka waprupshi orhi nga halashinak ma ol Wasilaka nihi Jisas Kraisin wapnuku lihik owehe ermba ermbak orin rupshi mendenda ma ondo lihik si naka. Unda kasira. Ambehoma.

Mashi Avui Wasilakahi
The New Testament in the Mende Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mende long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Mende

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

fb64f048-1609-51b3-bdee-648d1b3723fe